

**Митрополит Луцький і Волинський Яків (Панчук):
основоположник та будівничий
Помісної Української Церкви
(до 20-річчя з дня смерті)**

протоієрей Миколай Цап

<http://doi.org/10.33209/2519-4348-2707-9627-2023-11-146>

Волинський Благовісник №11 (2023)

Анотація: У березні 2024 року виповнюється 20 років з часу упокоєння митрополита Луцького і Волинського Якова (Панчука), який дев'ять років очолював Волинську єпархію. В даній статті на основі джерел, зокрема його особових справ, а також окремих публікацій в тодішніх періодичних виданнях, висвітлено його походження, життєвий шлях, прийняття чернецтва, здобуття богословської освіти, священиче та єпископське служіння. Аналіз зібраного матеріалу свідчить про те, що владика Яків багато потрудився у часи гонінь на церкву як намісник Почаївського монастиря, а також відіграв важливу роль у створенні Української Православної Церкви Київського Патріархату стоячи біля її витоків. Коли наприкінці 60-х років він став її благочинним, а потім у 1974 році – намісником, Лавра знаходилася у важкому і духовному, і матеріальному стані. Через зовнішній вплив атеїзму та боротьбу радянських органів проти монастиря стан Лаври і життя ченців були доведені до занепаду, до майже повної відсутності церковного порядку і благочестя. Протягом свого восьмирічного управління обителлю владика Яків відновив у ній порядок і устав чернечого життя. Завдяки його зусиллям був відреставрований Успенський собор та його розписи, а також під його керівництвом був розписаний збудований на початку XX ст. за проєктом архітектора Щусєва Троїцький собор, який до цього не мав розписів. За таку працю владика був покараний владою і змушений був переховуватися від її переслідувань на Кавказі. Найбільшою заслугою митрополита Якова перед Українською Церквою є та, що зі всіх архієреїв УПЦ він один залишився зі своїм Предстоятелем, завдяки чому стало можливим відродити ієрархію УПЦ Київського Патріархату, яка згодом у 2018 році, стала основою утворення Помісної Православної Церкви України.

Ключові слова: митрополит Яків (Панчук), владика, Почаївська Лавра, Волинська єпархія, намісник, Собор, УПЦ Київський Патріархат.

Постановка наукової проблеми та її значення. Питанню дослідження визначних постатей Православної Церкви в Україні сьогодні приділяється особлива увага. До числа відомих українських православних ієрархів новітнього часу належить митрополит Луцький і Волинський Яків (Панчук), який в молодому віці прийнявши чернецтво, присвятив все своє життя служінню Богу і Україні. Тому автор, розуміючи значення і роль особистості митрополита Якова у подальшому розвитку української церковної історії, будучи безпосереднім його помічником у єпархіальному служінні в останні вісім місяців життя владики, пропонує дану розвідку. Ще багато життєвих обставин і його служіння в Почаївській Лаврі, а також у Тернопільській та Волинській єпархіях залишаються нез'ясованими. Сучасні дослідники роблять тільки перші спроби для написання повної біографії митрополита Якова.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Історіографія, що стосується особистості митрополита Якова (Панчука) на сьогодні нараховує декілька наукових досліджень, газетних публікацій та спогадів сучасників. Найбільшої уваги заслуговує ґрунтовне дослідження В. Фульмеса. Варто відзначити публікації В. Борщевича, П. Кралюка, прот. В. Хоміцького, а також статті В.

Вербича, В. Хмельовської, Н. Гуменюк та інші, у яких автори висвітлюють основні життєві віхи архіпастиря. Вперше нами у науковий обіг вводяться документи особових справ митрополита Якова.

Мета статті – аналіз і спроба комплексного дослідження життєпису і архіпастирського служіння одного із найвідоміших сучасних православних ієрархів Волинської єпархії – митрополита Луцького і Волинського Якова (Панчука), його роль і заслуги у створенні та розбудові Української Православної Церкви Київського Патріархату. Висвітлено маловідомі події його служіння на Волинській кафедрі.

Виклад основного матеріалу. Майбутній митрополит Яків (у миру Іван Дмитрович Панчук) народився 5 жовтня 1931 року в селі Лосятин Кременецького району Тернопільської області в побожній українській родині¹. Сім'я Панчуків була великою – крім владики, був ще старший син Федір (1929 р.н.), два молодші Григорій (1939 р.н.) і Діонисій (1940 р.н.) та сестра Анна (1943 р.н.)². Його батько Дмитро (син Івана Антоновича Панчука і Марії Онуфріївни) народився 23 лютого 1904 року в селі Старий Тараж³, був теслею, а мати Марія Марківна (з роду Залевська) народилася в 1908 році в селі Лосятин на Кременеччині, була домогосподаркою. Великий вплив на духовне зростання Івана Панчука, окрім родинних традицій, мав Почаївський монастир, розташований на відстані 4 км. від Лосятин. Батьки зі своїми малими дітьми часто відвідували богослужіння в Лаврі. Дмитро Іванович, будучи співцем у Почаївській Лаврі мріяв, щоб один з його синів став ченцем цієї відомої обителі⁴.

Початкову освіту довелося Івану розпочинати за Польщі, продовжувати за перших «совітів» і німців, а закінчувати 7 класів уже після війни в 1948 році⁵. У 1944 році був мобілізований до радянської армії глава сім'ї – Дмитро Панчук і того ж року загинув на фронті під Таллінном (Естонія).

До армії Іван жив біля матері, допомагаючи в домашньому господарстві. Протягом 1951-1953 років проходив строкову службу в Звенигороді Прикарпатського військового округу. Звільнившись у травні 1953 року з вій-

¹ Цап Микола, *прот.* Пам'яті високопреосвященнішого Якова, митрополита Луцького і Волинського. Волинь. Луцьк, 18 березня 2004. №32 (14361). С. 2.

² Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 38.

³ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 47.

⁴ Фуймес В. Будівничий Київського Патріархату. Волинські єпархіальні відомості. Березень 2014 р. №3 (112). С. 5.

⁵ Борицевич В.Т. Волинський пом'яник. Рівне, 2004. С. 242.

ська працював заступником голови Почаївського сільпо. У 1955 році в автобіографії Іван згадує:

«З 1954 року по 1955 рік працював на скиту Свято-Успенської Почаївської Лаври і в цей час готувався до поступу в духовну семінарію. Но так, як я у Київську семінарію по конкурсу не пройшов, виявив велике бажання поступити в Почаївську Лавру»⁶.

З документів особової справи бачимо, що допомагав йому підготуватися до вступу в семінарію тодішній настоятель Лосятинської парафії священник Олександр Кінах. У своїй рекомендації на ім'я ректора від 25 травня 1955 року отець пише:

«...знаючи його походження від глибоко віруючих батьків, а звідси і виховання в душі відданості і любові до Святої Православної Церкви, а також його доброзичливість, стверджую, що він заслуговує бути вихованцем духовної семінарії»⁷.

Після невдалого вступу, Іван Панчук 14 вересня 1955 року подає прохання прийняти його послушником у монастир, щоб мати можливість належно підготуватися до вступу в семінарію наступного року.

Того ж дня намісник Почаївської Лаври архімандрит Севастіан (Пилипчук, +1992) з членами Духовного Собору монастиря архімандритом Ювіналієм, ігуменом Самуїлом і секретарем канцелярії архімандритом Флавіаном звернулися з відповідним докладом до архієпископа Львівського і Тернопільського Панкратія (Кашперука, +1972), священноархімандрита Свято-Успенської Почаївської Лаври. Йшлося про те, що Лавра має потребу в послушниках і що за нього просить особисто отець ректор КДС⁸. 16 вересня 1955 року Іван Панчук згідно з проханням і рішенням Духовного Собору Лаври був прийнятий в число послушників і призначений пономарем.

25 червня 1957 року Іван Панчук отримує благословення від намісника Лаври на вступ до Ленінградської духовної семінарії. У своїй характеристиці 26 червня архімандрит Севастіан пише, що Іван при відмінній дисципліні послух пономаря виконує сумлінно і старанно. З першого вересня успішно навчається в Ленінградській духовній семінарії. Закінчивши перший клас семінарії, Іван робить на один рік перерву в навчанні і поверта-

⁶ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 1.

⁷ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 15.

⁸ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 4.

ється в Почаївський монастир. 1 липня 1958 року звертається з проханням: «*Прошу зачислити мене знову в число послушників, так як я виявив бажання залишитися в Лаврі і прийняти монашество*»⁹. Через місяць уже як послушник 2 серпня просить постригти його в чернецтво. 29 жовтня 1958 року намісником Почаївської Лаври архімандритом Севастіаном послушник Іван Панчук, посповідавшись у духівника схиархимандрита Іова, був пострижений у монашество з нареченням імені Яків на честь святого апостола Якова брата Господнього за плоттю. 4 грудня 1958 року на свято Введення у храм Пресвятої Богородиці архієпископом Львівським і Тернопільським Паладієм (Камінським, +1978) у Троїцькому соборі Почаївської Лаври монах Яків рукоположений в сан ієродиякона¹⁰. З 10 грудня 1958 року ніс послух келійника намісника Почаївського монастиря.

У збережених відомостях про успішність і поведінку зазначено, що Іван Панчук перший рік навчання закінчив на відмінно першим учнем, лише мав одну четвірку з російської мови¹¹. Після другого класу семінарії був шостим, з однією четвіркою по Святому Писанні Старого Заповіту, здобувши право підвищеної на 25% стипендії в літні місяці 1960 року¹². Після завершення в 1961 році третього класу серед своїх однокласників був третім учнем, отримавши четвірки лише з гомілетики, грецької, латинської та іноземної мов. Його класний керівник доцент Володимир Некрасов у відомості про успішність зазначив: «*переводиться в четвертий клас з підвищенням стипендії на 25% в червні, липні, серпні 1961 року*»¹³. У той час ректором Ленінградських духовних шкіл був протоієрей Михаїл Сперанський, інспектором – професор Лев Парійський.

Під час навчання в 4 класі семінарії 19 листопада 1961 року митрополитом Сімферопольським і Кримським Гурієм (Єгоровим, +1965) у Троїцькому соборі Олександрівської Лаври м. Ленінграда рукоположений у сан ієромонаха¹⁴. До дня Пасхи 1962 року митрополит Ленінградський і Ладозький Пімен (Ізвеків, +1990) нагородив ієромонаха Якова набе-

⁹ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 10.

¹⁰ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 19.

¹¹ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 23.

¹² Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 22.

¹³ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 21.

¹⁴ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 20.

дреником. У 1962 році після закінчення семінарії отець Яків поступає до Ленінградської духовної академії, навчання в якій завершує в 1966 році зі ступенем кандидата богослов'я за роботу «Споглядальне і дієве життя за вченням святих подвижників». Рецензент наукової роботи, доцент протоієрей Василь Стойков зауважив, що *«автор не тільки зібрав, опрацював і виклав матеріал, але і сам глибоко перейнявся духом творінь святих подвижників»*¹⁵. За час навчання в академії ієромонах Яків виявив відмінні знання, за винятком догматичного богослов'я і догматики на першому курсі, німецької мови на другому, патрології на третьому з яких отримав четвірки¹⁶. Другий курс закінчив четвертим, а третій другим студентом серед однокурсників, як і в семінарії протягом навчання в академії мав підвищену на 25% стипендію у літні місяці. Навчаючись на третьому курсі академії митрополитом Ленінградським і Ладозьким Никодимом (Ротовим, +1978) до дня Пасхи 1965 року був нагороджений Наперсним хрестом.

Навчання ієромонаха Якова в Ленінградських духовних школах припало на часи хрущовських гонінь. Після закінчення академії йому запропонували висвяту на єпископа та відправлення для служіння за кордон, однак він відмовився. Незважаючи на гоніння з боку влади та закриття монастирів, особливо жорстоке переслідування монахів Почаївської Лаври, отець Яків з великим багажем богословських знань за власним бажанням повертається до Почаєва нести свій чернечий подвиг.

Згідно з Патріаршим благословенням і направленням учбового комітету від 4 липня 1966 року архієпископ Львівський і Тернопільський Миколай (Юрик, +1984) зачислив ієромонаха Якова в число братії Почаївської Лаври на послух і служіння¹⁷. Виконував послух бібліотекаря, уставника, екскурсовода, регента братського хору¹⁸. За ревне служіння в 1969 році нагороджений саном ігумена. 23 лютого 1971 року владики Миколай призначив ігумена Якова виконуючим обов'язки благочинного Почаївської Лаври. До дня Пасхи 1974 року отримує чергову нагороду – Палицю.

На початку 1970-х років монаше життя в Лаврі занепало, потребували реставрації і самі будівлі монастиря. Тому на прохання керуючого Львівсько-Тернопільською єпархією владики Миколая (Юрика), який одночасно був і священноархімандритом Почаївської обителі, Патріарх Пімен прийняв 8

¹⁵ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 32.

¹⁶ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 27-29.

¹⁷ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 35.

¹⁸ Вербич В. Так Господь мене сподобив. Сім'я і дім. 25 березня 2004 р. №13 (379). С. 4.

серпня 1974 року рішення про призначення ігумена Якова (Панчука) намісником Почаївської Лаври. 13 серпня того ж року митрополит Миколай відвідав Почаївський монастир, звершив урочисте богослужіння, під час якого ігумен Яків був возведений у сан архімандрита¹⁹ і призначений намісником Почаївської Свято-Успенської Лаври²⁰. Ось як згадував призначення отця Якова і його подальшу працю на посаді намісника сам митрополит Миколай (Юрик):

«У 1965 році в Лаврі намісником був архімандрит Августин. Духовне життя багатьох монахів було в занепаді... З призначенням намісником Лаври архімандрита Якова монастирське життя обителі налагодилося в повній мірі. Зокрема, було встановлено суворе уставне добове богослужіння, загальне щоденне читання вечірнього правила, створено братський та великий святковий хор. Намісник Яків навів належний порядок на привратні, є постійний привратник. У зв'язку зі смертю або неміччю старих монахів отець Яків багато праці вкладає у відповідну підготовку нових кадрів та прописку їх у Лаврі.

За час його керівництва збагачено ризницю, встановлено котельню та батареї для опалення всієї Лаври. Немає потреби говорити про зовнішній ремонт та внутрішню реставрацію соборів, корпусів, галерей та всього іншого, бо все це можна побачити, капітально відремонтоване ззовні та художньо відреставроване всередині. Не помилюсь, якщо скажу, що з часу побудови Лаври вперше було проведено таку капітальну її реставрацію...»²¹.

Можна собі тільки уявити, яким дивом вдавалося отцю наміснику здобувати будівельні матеріали і проводити ремонтні роботи у Лаврі в ті часи, коли влада всіма силами намагалася знищити релігію. За таку подвижницьку працю архімандрит Яків до дня Пасхи 1977 року був удостоєний найвищої священичої нагороди – права носіння двох хрестів з прикрасами. 9 жовтня того ж року помирає його мати, яка була пострижена в черницю з іменем Фекла²².

Така діяльність архімандрита Якова не могла подобатись відповідним радянським органам, і вони почали його переслідувати, поставивши перед

¹⁹ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 40.

²⁰ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 43.

²¹ Пам'яті спочилого Волинського митрополита Якова (Панчука). Православний вісник. Видання УПЦ Київського Патріархату. 2004. №3-4. С. 13.

²² Фільмес В. Будівничий Київського Патріархату. Волинські єпархіальні відомості. Березень 2014 р. №3 (112). С. 5.

московською патріархією категоричну вимогу звільнити його. А для більшої аргументованості було розпочато через відомий у радянські часи «відділ по боротьбі з крадіжками соціалістичної власності» – ОБХСС.

Архімандрит Яків у складі паломницьких делегацій РПЦ в період страсної та пасхальної седмиць 1978 року відвідав Грецію, зокрема 11-13 квітня 1978 року побував на святій горі Афон²³, а в червні 1979 року, на день Святої Трійці, здійснив паломництво на Святу Землю. Єрусалимським Патріархом Венедиктом I був нагороджений Золотим Хрестом Пресвятого Гробу Господнього.

31 липня 1982 року на основі указу №1073 від 16 липня 1982 року патріарха московського Пімена митрополит Львівський і Тернопільський Миколай звільнив архімандрита Якова (Панчука) з посади намісника Свято-Успенської Почаївської Лаври з можливістю призначення на одну з парафій Львівсько-Тернопільської єпархії²⁴. Наступним своїм указом митрополит призначає архімандрита Якова референтом пенсійних справ Львівсько-Тернопільського єпархіального управління²⁵. Того ж дня керуючий Львівсько-Тернопільською єпархією накладає резолюцію на невідоме нам прохання отця Якова від 29 липня 1982 року наступного змісту мовою документа: «31.VII.1982 г. По причине серьезного заболевания, Высокопреподобному архимандриту Иакову благословляю долгосрочный отпуск на лечение. Митрополит Николай»²⁶. З цією резолюцією архімандрита Якова ознайомив 3 серпня 1982 року тодішній секретар єпархіального управління у Львові протоієрей Віталій Політило.

Більше року радянські органи травили отця Якова. Єдине місце, куди йому було дозволено виїхати на служіння був Кавказ, і лише в грудні 1983 року Екзарх України, митрополит Київський і Галицький Філарет (Денисенко) зміг призначити архімандрита Якова духівником і священником Красногірського монастиря в місті Золотоноша Черкаської області²⁷. 29 квітня 1985 року митрополитом Філаретом призначений настоятелем храму Різдва Пресвятої

²³ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 46.

²⁴ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 52.

²⁵ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 53.

²⁶ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 54.

²⁷ *Хоміцький Василь, прот.* Внесок митрополита Якова (Панчука) у розвиток автокефального руху 1992 – 2004 рр. в Україні. Роль особистості в Церкві: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (19.05.2016). Луцьк: Видавництво ВПБА ΕΙΚΩΝ, 2016. С. 259

Богородиці міста Черкаси²⁸ і благочинним Черкаського округу. 10 травня 1985 року відбулася передача 17 священничих справ і печаток благочиння попереднім благочинним протоієреєм Євгенієм Борщевським²⁹. Прослужив отець Яків в Черкасах до листопада 1990 року. У 1988 році отець Яків був кандидатом на призначення намісником відроджуваної Києво-Печерської Лаври, однак на це не погодились представники КДБ. На Помісному соборі РПЦ 1990 року митрополит Філарет звернувся з проханням про висвячення архімандрита Якова на єпископа до новообраного патріарха Олексія II. Лукаво посміхнувшись, московський патріарх, згадавши слова апостола Павла про характеристику єпископа, промовив – *«Отец Яков, подобает Вам иметь добро свидетельство и от внешних!»* – і відмовив³⁰.

Лише зі скасуванням 27 жовтня 1990 року Екзархату та заснуванням Української Православної Церкви Священним Синодом УПЦ архімандрит Яків був обраний єпископом Почаївським, намісником Свято-Успенської Почаївської Лаври. До того намісниками були архімандрити. Його архієрейська хіротонія відбулася 14 грудня 1990 року у Володимирському кафедральному соборі міста Києва. Очолював її блаженні ший митрополит Київський і всієї України Філарет у співслужінні митрополитів Харківського і Богодухівського Никодима (Руснака), Одеського і Херсонського Леонтія (Гудимова), Вінницького і Брацлавського Агафангела (Саввіна), архієпископів Чернігівського і Ніжинського Антонія (Вакарика), Івано-Франківського і Коломийського Феодосія (Дикун), Рівненського і Острозького Іринія (Середнього), Житомирського і Овруцького Іова (Тивонюка), Тернопільського і Кременецького Лазаря (Швеця), єпископів Сумського і Охтирського Никанора (Юхим'юка), Донецького і Ворошиловградського Іоаннікія (Кобзева), Мукачівського і Ужгородського Євфимія (Шутака), Кіровоградського і Миколаївського Василія (Васильцева), Волинського і Луцького Варфоломія (Вашука), Хмельницького і Кам'янець-Подільського Нифонта (Солодухи), Львівського і Дрогобицького Андрія (Горака), Дніпропетровського і Запорізького Гліба (Саввіна), Сімферопольського і Кримського Василія (Златолинського), Чернівецького і Буковинського Онуфрія (Березовського) та Переяслав-Хмельницького Іонафана (Єлецьких).

Після проголошення державної незалежності України 1-3 листопада 1991 року в Трапезному храмі Києво-Печерської Лаври відбувся Помісний

²⁸ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 57.

²⁹ Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. Арк. 58.

³⁰ Пам'яті спочилого Волинського митрополита Якова (Панчука). Православний вісник. Видання УПЦ Київського Патріархату. 2004. №3-4. С. 14.

Собор УПЦ, у роботі якого взяли участь усі правлячі та вікарні архієреї, делегати від монастирів, духовних навчальних закладів, представники духовенства та мирян усіх епархій. Під постановою про автокефалію Української Православної Церкви підписалися всі єпископи, однак на Архієрейському Соборі РПЦ 1 – 4 квітня 1992 року в Москві більшість із них зреклися цих підписів³¹. Серед небагатьох, хто залишився вірним постановам Помісного Собору і своєму предстоятелю, був намісник Почаївської Лаври єпископ Яків. Треба зазначити, що владика Яків не брав участі у нараді єпископів в Житомирі 30 квітня 1992 року і не був учасником так званого Харківського Собору, який відбувся 27-28 травня того ж року.

23 січня 1992 року його призначили тимчасово керувати Тернопільською епархією, на місце звільненого єпископа Сергія (Генсецького), який відкликав свій підпис за автокефалію УПЦ³². Після так званого Харківського Собору єпископ Яків перебуваючи ще в УПЦ, але будучи прихильником митрополита Філарета мав намір перевести Почаївську Лавру до Української Церкви. Для цього він вніс ще раніше зміни і доповнення до реєстрації монастиря. Так, 30 жовтня 1991 року Статут Почаївської Свято-Успенської Лаври був зареєстрований постановою Ради у справах релігій при Кабінеті Міністрів України, як ставропігійний монастир митрополита Київського і всієї України Філарета³³. На свято Вознесіння Господнє 4 червня 1992 року в Успенському соборі Лаври єпископ Яків з духовенством, звершуючи урочисте богослужіння, на великому вході згадав імена двох митрополитів Київських: Філарета (Денисенка) і Володимира (Сабодана). Більшість проросійськи налаштованої братії сприйняли це вороже. Під час обіду в трапезній ієромонах Федір (Гаюн, з 5 червня 1992 року ігумен, намісник Лаври³⁴, нині митрополит Кам'янець – Подільський і Городоцький УПЦ) вимагав від владики Якова пояснення цього вчинку. Протистояння щораз наростало, і в ніч з 4 на 5 червня 1992 року намісник монастиря єпископ Яків під охороною міліції змушений був залишити територію Лаври³⁵.

Наступного дня, 5 червня, владика Яків їде в Київ до митрополита Філарета і вони розпочинають підготовку до об'єднання з УАПЦ. Перед тим вони висвятили ще двох єпископів: 7 червня – Переяслав-Хмельницького,

³¹ Фільмес В. Будівничий Київського Патріархату. Волинські єпархіальні відомості. Березень 2014 р. №3 (112). С. 5.

³² Крालюк П. Почаївська Лавра могла стати українською в 1992 році. URL: www.radiosvoboda.org/cdn.ampproject.org

³³ Особова справа митрополита Луцького і Волинського Якова Панчука (1992 – 2004 рр). Архів Волинської єпархії ПЦУ. Арк. 3.

³⁴ Слободнюк В. Почаївська Лавра в другій половині XX ст.. URL: risu-ua.cdn.ampproject.org

³⁵ Узаревич С. Гріх. Діалог. Кременець, 15 липня 1992. С. 3.

вікарія Київської єпархії Спиридона (Бабського), а 8 червня – Івано-Франківського і Коломийського Варсонофія (Мазурака). 10 червня 1992 року єпископа Якова перепризначили керуючим Тернопільською єпархією, затвердили священноархімандритом Свято-Успенської Почаївської Лаври, з титулом якої він залишався до кінця свого життя. 11 червня 1992 року Архієрейський собор РПЦ, за вірність духовно-національним інтересам українського народу, позбавив його єпископського сану, але владика Яків не визнав цього неканонічного розпорядження.

Після Об'єднавчого Собору 25-26 червня 1992 року і утворення УПЦ Київського Патріархату єпископ Яків був затверджений 29 червня 1992 року на своїй Тернопільсько-Кременецькій єпархії. 8 вересня того ж року возведений у сан архієпископа. На Архієрейському Соборі в жовтні 1993 року був обраний змінним членом Священного Синоду УПЦ Київського Патріархату, у складі якого перебував до кінця життя. 3 7 вересня 1994 року тимчасово опікувався також і Хмельницькою єпархією.

4 січня 1995 року архієпископа Якова (Панчука) призначають на Волинську кафедру³⁶. Напередодні Різдваних свят, 6 січня, владика прибув до Луцька, і протягом місяця управляв єпархією та звершував богослужіння, як тимчасово керуючий Луцько-Волинською єпархією УПЦ Київського Патріархату³⁷. 9 лютого 1995 року Патріарх Київський і всієї Руси-України Володимир (Романюк, +1995) офіційно призначив архієпископа Якова очільником Луцько-Волинської єпархії³⁸, тимчасово керуючим Тернопільсько-Кременецькою єпархією³⁹.

Згідно із звітом за 1994 рік, поданого в Патріархію архієпископом Яковом, Луцько-Волинська єпархія на початок квітня 1995 року нараховувала 14 благочинь, 120 парафій і на стадії реєстрації знаходилося ще 10 громад, їх обслуговувало 122 священники і 10 дияконів... у Волинській духовній семінарії навчалася 279 учнів, з яких на заочній формі перебувало 105 осіб, а на регентському відділенні 31 вихованка⁴⁰.

За значний внесок у відродження духовності та зміцнення православ'я на Західній Україні, за сумлінну працю на благо Святої Церкви, за вірне

³⁶ Бортніков В., Надольський Й., Денисюк В. Волинь на зламі століть: історія краю (1989-2000рр.). Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. Ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. С. 457.

³⁷ Луцько-Волинське єпархіальне управління УПЦ Київського Патріархату. Вихідна кореспонденція за 1995 р. Архів Волинської єпархії ПЦУ. Арк. 6.

³⁸ Особова справа митрополита Луцького і Волинського Якова Панчука (1992 – 2004 рр). Архів Волинської єпархії ПЦУ. Арк. 15.

³⁹ Особова справа митрополита Луцького і Волинського Якова Панчука (1992 – 2004 рр). Архів Волинської єпархії ПЦУ. Арк. 16.

⁴⁰ Луцько-Волинське єпархіальне управління УПЦ Київського Патріархату. Вихідна кореспонденція за 1995 р. Архів Волинської єпархії ПЦУ. Арк. 70.

служіння народу України Патріархом Володимиром архієпископ Луцький і Волинський Яків 7 червня 1995 року підвищений до сану митрополита⁴¹. Того ж року владику подарував на бібліотеку семінарії повне дореволюційне видання енциклопедичного словника Брокгауза і Єфрона⁴².

Рішенням Священного Синоду від 23 жовтня 1995 року митрополиту Якову було доручено також з 1 листопада того ж року тимчасово управляти Тернопільсько-Буцацькою єпархією.

Крім керівництва Луцько-Волинською єпархією, під його батьківською опікою перебувала Волинська духовна семінарія⁴³. Це були роки духовного піднесення. Вражав великий наплив охочих отримати богословську освіту, щоб стати православними священниками. При ньому відбувся 7 червня 1995 року перший випуск у семінарії. Була спроба у тому ж році відкрити в Луцьку Волинську духовну академію, однак вона через певні причини проіснувала неповний рік. Митрополит Яків був її ректором⁴⁴. Владика Яків з метою поповнення фондів бібліотеки ВДС вів переписку з митрополитом Анатолієм (Дублянським), отцем Павлом Сацевичем, проф. Іллею Онуфрійчуком – головою Товариства «Волинь», проф. Пилипом Шайдою, п. Наталією Тиравською – головою Товариства управи волинян ім. Лесі Українки в Сідней, п. Сергієм Радчуком – головою управи Інституту Дослідів Волині, та ін.

За весь період служіння на Волинській кафедрі митрополит Яків звершив 346 дияконських і 308 священничих хіротоній, відповідно у 1995 році – 28 і 24, 1996 – 32 і 31, 1997 – 36 і 33, 1998 – 52 і 50, 1999 – 55 і 46, 2000 – 46 і 39, 2001 – 27 і 28, 2002 – 44 і 31, 2003 – 21 і 24 та 2004 – 5 і 2⁴⁵.

Його доброта, милосердя і патріотизм привертали людей до Української Церкви. Протягом його дев'ятирічної архіпастирської діяльності Луцько-Волинська єпархія УПЦ Київського Патріархату значно зміцнилася і

⁴¹ Особова справа митрополита Луцького і Волинського Якова Панчука (1992 – 2004 рр). Архів Волинської єпархії ПЦУ. Арк. 17.

⁴² Цап Микола, *прот.* Бібліотека Волинської православної богословської академії у м. Луцьку // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. Вип. 2. С.132.

⁴³ *Старевич Степан, свящ.* Митрополит Яків та архієпископ Михаїл – духовні наставники вихованців семінарії. Волинська духовна семінарія (до 20-рччя відродження). Збірник матеріалів науково-практичної конференції, Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. С. 39.

⁴⁴ *Корецька К. В.* Луцьку відкрито Волинську духовну академію. Народна трибуна. 22 вересня 1995 р. №70 (501). С.1.

⁴⁵ Луцько-Волинське єпархіальне управління УПЦ Київського Патріархату. Посвідчення на хіротонії за 1995-2004 рр. Архів волинської єпархії ПЦУ.

розширилася. Кількість парафій зросла зі 120 до 197 релігійних громад. Стараннями владики започатковано відродження двох монастирів: Миколаївський чоловічий в Жидичині і Різдва Христового жіночий у Володимирі-Волинську. Владика Яків брав участь, у відкритті та освяченні 9 березня 1995 року в Луцьку пам'ятника Тарасу Шевченку; 22 січня 1998 року закладці каменя на місці спорудження пам'ятника борцям за волю України на Київському майдані, а також у 2000-му році 23 квітня пам'ятного знаку покровителя міста Святого Миколая, і 27 вересня пам'ятного знаку на честь 2000-ліття Різдва Христового.

Приймав участь як у місцевих, так і загальноукраїнських церковних і громадських заходах. Повага духовенства і парафіян, державних керівників та широкої громадськості свідчила, що владика Яків – справжній пастир, святий і будівничий Помісної Української Православної Церкви. У 1999 році Президентом України нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. Духовно і матеріально підтримував Братство ОУН-УПА Волинського краю імені полковника Кліма Савура за що отримав ювілейну відзнаку 60-ти ліття створення УПА.

Перебуваючи на Волинській кафедрі владика Яків зумів згуртувати вірних у лоно УПЦ Київського Патріархату. Незважаючи на те, що більшість волинян і представників місцевої влади в той час повністю підтримували УПЦ, митрополит Яків своїм авторитетом, благочестивим життям і проповіддю довів, що Київський Патріархат є благодатною, канонічною Церквою, яка в майбутньому стане основою Помісної Української Церкви⁴⁶. В справі розбудови і визнання Української Церкви владика листувався з багатьма відомими за кордоном православними ієрархами: Його Всесвятістю, Вселенським Патріархом Варфоломієм, архієпископом Скопельським Всеволодом (Майданським, +2007), митрополитами Паризьким і Західно-Європейським Анатолієм (Дублянським, +1997), Карачинським і Саламінським Тимофієм (Кутальяносом, +2004), Паризьким і всієї Франції Михаїлом (Лярошем, +2022), головою Консисторії УПЦ в США архієпископом Антонієм (Щирбою), єпископом Саут Баунд Брукським Паїсієм (Івашуком, +1998).

За заслуги перед Київським Патріархатом був нагороджений орденами Христа Спасителя та святого рівноапостольного князя Володимира I і II ступенів, а також удостоєний нагороди Румунської Православної Церкви.

Писав вірші про Україну. В перших числах березня 2004 року написав своє останнє Пасхальне послання, в день свого від'їзду на Київ прочитав

⁴⁶ Фумлес В. Митрополит Луцький і Волинський Яків (Панчук): життя і душпастирське служіння. Волинська єпархія: минуле і сьогодення (1992 – 2012 рр.): Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 1020-річчю Волинської єпархії. Луцьк, 2012. С. 231.

його сигнальний примірник і благословив до друку, однак воно вже читалося духовенством єпархії під час великодніх свят від імені приснопам'ятного новопреставленого Якова, митрополита Луцького і Волинського. Єдине з усіх послань у Волинській єпархії, на якому була світлина владики у жалобному обрамленні.

Відчуваючи погіршення стану здоров'я, митрополит Луцький і Волинський Яків 15 березня 2004 року прибув до Києва, де був госпіталізований у клінічну лікарню «Феофанія». Саме тут о 22 годині 15 хвилин 16 березня він і спочив у Бозі. Причиною його смерті стала важка форма запалення легень та серцева недостатність. 17 березня облачене в білі архієрейські ризи тіло митрополита Якова з лікарні було перевезене до Володимирського патріаршого собору, де його зустріло духовенство. Святійший Патріарх Київський і всієї Руси – України Філарет у співслужінні архієпископа Переяслав-Хмельницького Димитрія (Рудюка), єпископа Чернігівського і Ніжинського Михаїла (Зінкевича) та соборного духовенства відправив літію за упокоєння душі спочилого владики. Після прощання зі спочилим митрополитом духовенства і мирян труну з його тілом автомобілем було перевезено до Луцька⁴⁷.

Близько 2 години ночі 18 березня труна з тілом митрополита Якова була привезена до Луцького кафедрального Свято – Троїцького собору, де її, незважаючи на пізню годину, зустріли більше 20 священників та більше 300 парафіян. Протягом 18 та 19 березня духовенством цілодобово читалося Євангеліє.

18 березня архієпископ Скопельський Всеволод (Майданський) Константинопільського Патріархату надіслав на адресу Секретаря Волинської єпархії УПЦ Київського Патріархату прот. Миколая Цапа листа, у якому висловив щирі співчуття осиротілій Волинській єпархії⁴⁸.

20 березня о 9 годині розпочалася заупокійна літургія, яку очолив Святійший Патріарх Філарет у співслужінні 18 архієреїв і близько 250 священників. Такого велелюддя кафедральний собор у Луцьку не пам'ятав уже давно. Вщент заповнений був не лише сам храм, а й просторе подвір'я біля нього і частина Театральної площі. Віддати останню шану владиці Якову прийшло духовенство інших конфесій. Помолитися за свого колишнього намісника таємно прибули і деякі ченці Почаївської Лаври⁴⁹. Були присутні і виголосили промови представники обласної і міської влади, народні

⁴⁷ Пам'яті спочилого Волинського митрополита Якова (Панчука). Православний вісник. Видання УПЦ Київського Патріархату. 2004. №3-4. С. 12.

⁴⁸ Особова справа митрополита Луцького і Волинського Якова Панчука (1992 – 2004 рр). Архів Волинської єпархії ПЦУ. Арк. 32

⁴⁹ Упокоєння і поховання митрополита Луцького і Волинського Якова. Православний вісник. Видання УПЦ Київського Патріархату. 2004. № 3-4. С. 12.

депутати України, керівники громадських організацій. Гість із Рівненщини Василь Червоний у своєму виступі назвав владика Якова «духовним лицарем України, воїном Христовим, який завжди боровся з духовною окупацією України, дбав, аби наш народ міг звертатися до Бога рідною мовою»⁵⁰. Після відспівування труну з тілом митрополита Якова під спів ірмосів «Помічник і покровитель...» було обнесено навколо храму і близько 15 години поховано поруч із собором. Розвівалися хоругви та синьо-жовті і червоно-чорні прапори. Накрапав перший весняний дощ⁵¹.

20 березня 2004 року в Луцьку під головуванням Святійшого Патріарха Філарета, вперше за межами Києва, відбулося засідання Священного Синоду УПЦ Київського Патріархату. У зв'язку з упокоєнням митрополита Луцького і Волинського Якова Синод ухвалив серед іншого доручити митрополиту Рівненському і Острозькому Даниїлу тимчасове керівництво Волинською єпархією.

24 квітня 2004 року в Троїцькому кафедральному соборі з благословення Святійшого Патріарха Філарета, заупокійну літургію в день сороковин по спочилому митрополиту Якову відправили митрополит Рівненський і Острозький Даниїл (Чокалюк), архієпископи Хмельницький і Кам'янець-Подільський Антоній (Махота), Чернівецький і Кіцманський Варлаам (Пилипишин), Житомирський і Овруцький Ізяслав (Карга) і близько 80 священників Луцько-Волинської єпархії. Під час богослужіння кожен із владик виголосив слово-спогад про спочилого владика. По завершенні літургії перед панахидою до вірян, які так численно зібралися в соборі, звернувся владика Даниїл:

«Митрополит Яків відзначався незвичайною врівноваженістю духу, ясним і тверезим розумом, добрим серцем і терпеливістю. Ніякі зовнішні бурі не могли захитати скелі душевного спокою Владики. Лагідність його була досконалою...»⁵².

Висновки. Отже, усі свої знання, любов до Бога і України митрополит Яків передав священникам, учням семінарії, своїй побожній пастві. А вдячне волинське духовенство, у першу річницю упокоєння свого духовного Наставника, на його могилі спорудило пам'ятник, біля якого звершується постійна молитва. На 73-му році життя завершився багатостраждальний земний шлях владики Якова, з яких 45 років він служив Церкві у священ-

⁵⁰ Хмельовська В. Останній уклін і вічна шана. Волинь. Луцьк, 23 березня 2004. №32 (14361). С. 2.

⁵¹ Гуменюк Н. Дорога до вічності. Віче. Луцьк. 25 березня 2004. №13. С. 4.

⁵² Яким Богдан, прот. Пушко Віктор, прот. Трудівник на Христовій ниві. Світлій пам'яті митрополита Якова. Волинь. Луцьк, 29 квітня 2004. № 47 (14376). С. 3.

ному сані, з них 13 років – в архієрейському сані, у тому числі 9 років – на Волинській кафедрі. Митрополит Яків (Панчук) увійшов в історію, як великий аскет-молитвенник і патріот України, а його життєвий шлях – приклад для наслідування нам.

Список джерел і літератури:

1. Бортніков В., Надольський Й., Денисюк В. Волинь на зламі століть: історія краю (1989-2000 рр.). Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. Ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 694 с.: 420 іл.
2. Борщевич В.Т. Волинський пом'яник. Рівне, 2004. 408с., іл.
3. Вербич В. Так Господь мене сподобив. Сім'я і дім. 25 березня 2004 р. №13 (379). С. 4.
4. Гуменюк Н. Дорога до вічності. Віче. Луцьк. 25 березня 2004. №13. С. 4.
5. Корецька К. В Луцьку відкрито Волинську духовну академію. Народна трибуна. 22 вересня 1995 р. №70 (501). С.1.
6. Кралюк П. Почаївська Лавра могла стати українською в 1992 році. URL: www.radiosvoboda.org/cdn.ampproject.org
7. Луцько-Волинське єпархіальне управління УПЦ Київського Патріархату. Вихідна кореспонденція за 1995 р. Архів Волинської єпархії ПЦУ. 279 арк.
8. Луцько-Волинське єпархіальне управління УПЦ Київського Патріархату. Посвідчення на хіротонії за 1995-2004 рр. Архів волинської єпархії ПЦУ.
9. Особова справа єпископа Якова Панчука намісника Почаївської Лаври (1950 – 1992 рр.). Приватний архів автора. 77 арк.
10. Особова справа митрополита Луцького і Волинського Якова Панчука (1992 – 2004 рр.). Архів Волинської єпархії ПЦУ. 32 арк.
11. Пам'яті спочилого Волинського митрополита Якова (Панчука). Православний вісник. Видання УПЦ Київського Патріархату. 2004. №3-4. С. 12-15.
12. Слободнюк В. Почаївська Лавра в другій половині XX століття. URL: risu-ua.cdn.ampproject.org
13. Старевич Степан, свящ. Митрополит Яків та архієпископ Михаїл – духовні наставники вихованців семінарії. Волинська духовна семінарія (до 20-річчя відродження). Збірник матеріалів науково-практичної конференції, Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. С. 39-48.
14. Узаревич С. Гріх. Діалог. Кременець, 15 липня 1992. С. 3.
15. Упокоєння і поховання митрополита Луцького і Волинського Якова. Православний вісник. Видання УПЦ Київського Патріархату. 2004. № 3-4. С.11-12.
16. Фульмес В. Будівничий Київського Патріархату. Волинські єпархіальні відомості. Березень 2014 р. №3 (112). С. 5.
17. Фульмес В. Митрополит Луцький і Волинський Яків (Панчук): життя і душпастирське служіння. Волинська єпархія: минуле і сьогодення (992 – 2012 рр.):

- Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 1020-річчю Волинської єпархії. Луцьк, 2012. С. 226 – 233.
18. Хмельовська В. Останній уклін і вічна шана. Волинь. Луцьк, 23 березня 2004. №32 (14361). С. 2.
19. Хомицький Василь, *прот.* Внесок митрополита Якова (Панчука) у розвиток автокефального руху 1992 – 2004 рр. в Україні. Роль особистості в Церкві: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (19.05.2016). Луцьк: Видавництво ВПБА ЕІΚΩΝ, 2016. С. 257-264.
20. Цап Микола, *прот.* Бібліотека Волинської православної богословської академії у м. Луцьку. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. Вип. 2. С.128-133.
21. Цап Микола, *прот.* Навчально-виховна робота у Волинській духовній семінарії УПЦ Київського Патріархату (1990–2011). *Evropsky filozoficky a historicky diskurz*. Srazek 7, 1 vydani. 2021. S.39-46.
22. Цап Микола, *прот.* Пам'яті високопреосвященнішого Якова, митрополита Луцького і Волинського. Волинь. Луцьк, 18 березня 2004. №32 (14361). С. 2.
23. Яким Богдан, *прот.* Пушко Віктор, *прот.* Трудівник на Христовій ниві. Світлій пам'яті митрополита Якова. Волинь. Луцьк, 29 квітня 2004. № 47 (14376). С. 3

References:

1. Bortnikov V., Nadolskyi Y., Denysiuk V. (2001). Volyn at the turn of the century: the history of the region (1989-2000). Lutsk [in Ukrainian].
2. Borshcheych V. (2004). Volyn monument. Rivne [in Ukrainian].
3. Verbych V. (2004). This is how the Lord pleased me. Family and home [in Ukrainian].
4. Humeniuk N. (2004). The road to eternity. Viche. Lutsk [in Ukrainian].
5. Koretska K. (1995). The Volyn Theological Academy was opened in Lutsk. People's tribune [in Ukrainian].
6. Kraliuk P. The Pochaiv Lavra could become Ukrainian in 1992. URL: www.radiosvoboda.org/cdn.ampproject.org [in Ukrainian].
7. Lutsk-Volyn diocesan administration of the UOC of the Kyiv Patriarchate. Outbound correspondence for 1995. Archive of the Volyn Diocese of the OCU [in Ukrainian].
8. Lutsk-Volyn diocesan administration of the UOC of the Kyiv Patriarchate. Ordination certificates for 1995-2004. Archive of the Volyn Diocese of the OCU [in Ukrainian].
9. Personal file of Bishop Yakov Panchuk, vicar of the Pochaiv Lavra (1950-1992). Private archive of the author [in Ukrainian].
10. Personal file of Metropolitan Yakov Panchuk of Lutsk and Volyn (1992-2004). Archive of the Volyn Diocese of the OCU [in Ukrainian].

11. In memory of the late Metropolitan Yakov (Panchuk) of Volyn (2004). Orthodox Herald. Publication of the Ukrainian Orthodox Church of the Kyiv Patriarchate [in Ukrainian].
12. Slobodniuk V. Pochaiv Lavra in the second half of the 20th century. URL: risu-ua.cdn.ampproject.org
13. Starevych Stepan, *sviashch.* (2010). Metropolitan Yakiv and Archbishop Michael are the spiritual mentors of the seminary students. Volyn Theological Seminary (for the 20th anniversary of the revival). Collection of materials of the scientific and practical conference. Lutsk [in Ukrainian].
14. Uzarevych S. (1992). Sin. Dialogue. Kremenets [in Ukrainian].
15. Repose and burial of Metropolitan Yakov of Lutsk and Volyn. (2004). Orthodox Herald. Publication of the Ukrainian Orthodox Church of the Kyiv Patriarchate [in Ukrainian].
16. Fulmes V. (2014). Builder of the Kyiv Patriarchate. Volyn diocese information. Builder of the Kyiv Patriarchate. Volyn diocese information.
17. Fulmes V. (2012). Metropolitan Yakiv (Panchuk) of Lutsk and Volyn: life and pastoral ministry. Volyn Diocese: past and present (1992-2012): Collection of materials of the International Scientific and Practical Conference dedicated to the 1020th anniversary of the Volyn Diocese. Lutsk [in Ukrainian].
18. Khmelovska V. (2004). Last bow and eternal respect. Volyn [in Ukrainian].
19. Khomitskyi Vasyl, *prot.* (2016). The contribution of Metropolitan Yakov (Panchuk) to the development of the autocephalous movement in Ukraine in 1992-2004. The role of the individual in the Church: materials of the International Scientific and Practical Conference (May 19, 2016). Lutsk [in Ukrainian].
20. Tsap Mykola, *prot.* (2019). Library of the Volyn Orthodox Theological Academy in Lutsk. Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: History. Ternopil [in Ukrainian].
21. Tsap Mykola, *prot.* (2021). Educational work at the Volyn Theological Seminary of the UOC of the Kyiv Patriarchate (1990–2011). *Evropsky filozoficky a historicky diskurz* [in Ukrainian].
22. Tsap Mykola, *prot.* (2004). In memory of His Eminence Jacob, Metropolitan of Lutsk and Volyn. Volyn. Lutsk [in Ukrainian].
23. Yakym Bohdan, *prot.* Pushko Viktor, *prot.* (2004). A laborer in Christ's field. To the bright memory of Metropolitan Yakov. Volyn. Lutsk [in Ukrainian].

МОСКОВСЬКИЙ ПАТІАРХАТ

МИТРОПОЛИТ ЛЬВІВСЬКИЙ І ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ

м. Львів, пл. Б. Хмельницького № 5

Тел. 4-02-41

13 . серпня 1974 р.

№ 904.

У К А З

Високопреподобного Архимандрита Я К О В А /Панчук
Івана Дмитровича/, згідно рішення СЯТІШОГО ПАТІАРХА
МОСКОВСЬКОГО в СЕЯ РУСІ П И М Е Н А за № 1315 від 8.УШ.
1974 року, призначаю Намісником Почаївської св.-успенської
Лаври.

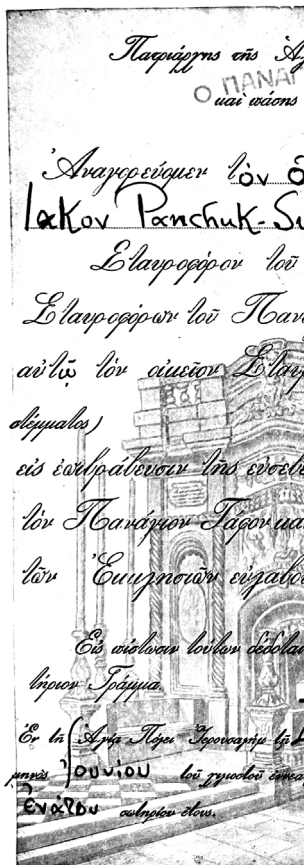

+ *Николай*

МИТРОПОЛИТ ЛЬВІВСЬКИЙ І ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ,
СВЯЩЕННОАРХІМАНДРИТ ПОЧАЇВСЬКОЇ СВ.-УСПЕНСЬКОЇ
ЛАВРИ

43.
1236/1037.
1236/1037.

BENE

Указ # 904 на призначення архимандрита Якова (Панчука)
намісником Почаївської Свято-Успенської Лаври, 13.08.1874 р.

Грамота Єрусалимського Патріарха про
родження архимандрита Якова
Пресвятого Гробу Господнього

ΙΚΤΟΣ Α'.

Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως
καὶ ὁμοῦ τῆς Ἀνατολῆς

Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως
καὶ ὁμοῦ τῆς Ἀνατολῆς

Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως
καὶ ὁμοῦ τῆς Ἀνατολῆς

Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως
καὶ ὁμοῦ τῆς Ἀνατολῆς

Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως
καὶ ὁμοῦ τῆς Ἀνατολῆς

Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως
καὶ ὁμοῦ τῆς Ἀνατολῆς

Τόπος ἱεροῦ Κανὸν τοῦ Παναγίου Τάφου.

Πατριάρχης Βενεδикт I про наго-
ва (Панчука) Золотим Хрестом
о, 10.06.1979 р., архів автора

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА КИЇВСЬКИЙ ПАТРІАРХАТ
ПАТРІАРХ КИЇВСЬКИЙ І ВСІєї РУСИ-УКРАЇНИ
ВОЛОДИМИР

252004, Київ-4, вул. Пушкінська, 36

Тел./факс 228-40-43

9 ЛЮТОГО 19 95 р.Б.

№ 28

ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННУ ЯКОВУ
АРХІЄПИСКОПУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ І
КРЕМЕНЕЦЬКОМУ

УКАЗ

Згідно рішення Священного Синоду Української Православної Церкви Київського Патріархату від 9 лютого 1995 року, Ви, Ваше Високопреосвященство, ПРИЗНАЧАЄТЬСЯ керуючим Луцько-Волинської єпархії з титулом Архієпископ Луцький і Волинський.

+ Володимир
ПАТІАРХ КИЇВСЬКИЙ І ВСІєї РУСИ-УКРАЇНИ

Указ # 28 на призначення архієпископа Якова (Панчука)
керуючим Луцько-Волинської єпархії УПЦ Київського
Патріархату, 9.02.1995 р.

Христос Воскрес!

Дорогі браття і сестри! ^{Троїчко}
дві тисячі років тому з того часу як воскрес
Христос з мертвих Воскрес Ісус Христос, а від
того Браття наших живе, і життя не повіє.
Він своєю смертю здрав нашу ~~смерть~~,
тако і з смерті зродив ~~нам~~ життя і даро-
вав нам Царство небесне.

Це потому, що Воскресіння Христа
Спасителя не є абстрактне вчення або
філософська ідея, це жива, духовна ~~посада~~
сема яка надихав нас на нові... вчинки
і веде до вічного життя. Тому Воскресіння
Христове це вічне спасіння, вічне життя.
Він воскрес, Браття, що засяяв з Миконостан
Грону Христа Спасителя показав всім і кожному
що Господь Воскрес силою Свого Божества, що
Він є Бог Всемогучий, що Він воскрес не тільки
себе, а спротивлявся смерті, Він, подолав смерть,
Він - Первісток із мертвих, Він, подолав смерть,
оновив модель природу в самому собі, воскрес
своє тіло і поставив правду в собі, воскрес
Божого. Тому і тріскають перед ним всі сили
світські... Воже, хві створили світ Спас

~~сителя~~, не могли винести цього сяйва -
попадали на землю і були як мертві.
Лампада Божого воже, яка засяяла

в наших серцях горить на протязі ^{всього} вавого на-
шого життя, оновлює, ^{освітлює} і ^{приводить} до Божого ^{жизня}.

Земного

Християни, це є нове створіння Боже.
Це подарунок Богом одождостітності.
Що дає нам отримати через воскресіння
Господа Бога нашого Ісуса Христа. Згідно
згідно свідчення Івана Богослова, Господь
прислав нам благодать на благодать тобто
другого благодать, яка не залежить від наших
заслуг або зусиль, а дає її нам даром, щоб
кохано не похвалювався, що він це заслужив або
зробив. Це - дар Божий, який дається нам
від Бога без коштів.

Своїм воскресінням Господь зруйнував
гріх і смерть, зруйнував діла діавола, зруйнував
пекло і всівіс в неї. Царство Небесне
хто уявляв в нього. Своїм воскресінням
Христос переміг Своїх ворогів, він докозав на
ділі щодо Бога смерть, немає, для нього сенсу
життя в сні смерті. Воскресіння - Перемога
над смертю.

Святий ап. Павло каже, що ми
воскресіння з мертвих відбудеться, подібно до
воскресіння Христа Спасителя. Господь показав
що він шлює Своєю Божеством справжній воскресіння
свої і все людство, обновило все ~~на~~ свій
який знаходиться під руйнуванням і чаканні
свої.

Дорогі браття і сестри! Ми намагаємося
на передодні президентських виборів в
Україні. Тільки дає Україні єдине
важливе і потужне звернення варту
увагу, тобто вибрати людину глибоко віруючу.
Господь потребує від нас віри. Віра - запорука
нашого життя, сучасного і майбутнього.
Робимо застереження...